

Maria Larsson tal:

Nyheter från www.regeringen.se.

<http://www.regeringen.se/sb/d/12546/a/142689>

Tal

Arken, Värnamo 15 mars 2010

Maria Larsson, Äldre- och folkhälsominister

Tal av Maria Larsson vid Nationalföreningen för Trafiksäkerhetens Främjande (NTF) Jönköpings läns förbundsstämma

Jag får börja med att tacka för att jag fått komma. Det är trevligt att vara här. Ert tema "Trafiksäkerhet ur ett folkhälsoperspektiv" är väldigt intressant. Nästan all mänsklig verksamhet inverkar ju på vår hälsa. Att bygga folkhälsa är ett långsiktigt arbete som kräver uthållighet. Det finns ingen quick fix.

Fast det trodde mannen som sprang ifatt mig en morgon när jag var på väg till jobbet:

- Det finns en viktig sak du måste göra för folkhälsan, var hans första hälsningsfras.

- Jaha, vad är det då, undrade jag.

- Avskaffa vägsaltet, sa han med stort allvar.

Jag såg säkert lite frågande ut så han fyllde på:

- För det första får det folk att köra som idioter för de tror att det inte är halt och så råkar de in i olyckor. Och för det andra så blir allt så grått och smutsigt av vägsaltet så folk får depressioner hela vintern igenom.

Jag försökte utrona om han menade allvar eller om han drev med mig.

Det läste han nog av så för att öka legitimiteten för sin egen person hojtade han ganska högt:

- Jag är civilingenjör och utbildad i Linköping. Jag vet för jag har jobbat med de här sakerna.

Trafikolyckor står för en mycket stor andel av förtida dödlighet och skador, Unga män är överrepresenterade. Så det är en självklarhet att trafiksäkerhet kan bidra till en bättre folkhälsa och minska den förtida dödligheten. Enligt en studie från VTI (Statens väg- och transportforskningsinstitut) så är påverkade förare inblandade i en stor andel av trafikolyckorna med dödlig utgång. 16 procent av de trafikdödade förarna under 2008 hade alkohol eller en kombination av alkohol och medicin eller andra droger i kroppen. Sju procent hade legala mediciner och tre procent illegala droger i kroppen.

Det pågår också ett stort EU-finansierat projektet, Druid, som kommer att genomföra undersökningar av hur körförmågan påverkas av alkohol, av illegala droger och mediciner. Men man ska också analysera hur mycket alkohol och andra psykoaktiva droger som finns hos förare som är inblandade i olyckor. Vi behöver mer kunskap, både på EU-nivå och nationellt. Projektet kommer att slutföras under 2010.

Det vi vet idag är att - bara inom EU - så dör varje år över 42 500 människor på våra vägar och över 1 600 000 människor skadas. Det är lätt att säga att alkohol och bilkörning inte hör ihop. Ändå så vet vi att över

10 000 människor dör varje år i vår världsdelen där alkohol varit med i bilden. Det är ett omfattande opinionsbildnings- och lagstiftnings- och säkerhetshöjande arbete som behövs för att ändra på det.

Vår egen hemläxa då? Jag är övertygad att vi kan uppnå ett trafiksäkert samhälle. Sverige är redan idag ett av världens trafiksäkraste länder. Dödstaten kryper så saktliga ner. Man kan säga att vi uppnådde nollvisionen för Jönköpings län förra året - under nio döda i trafiken. Vi ser en minskning av trafikdödade inom alla åldersgrupper och inom alla fordonsslag.

Regering och riksdag har slagit fast en ambitionsnivå i form av etappmål till 2020. Det målet är att antalet dödade i trafiken ska halveras från år 2007 till 2020. Det innebär att år 2020 ska dödstaten inte vara högre än 220 personer. Det krävs, naturligtvis, insatser på bred front för att nå de här målen. Det behövs såväl investeringar i nya trafiksäkra vägar, till exempel vägräcken, som bättre och effektivare regler och tillsyn och ökat samarbete med olika aktörer inom transportområdet.

Vi måste också arbeta med en bred uppsättning åtgärder för att motverka rattfylleri. Regeringen har redovisat en plan i sju punkter för fortsatt stegvis införande av krav på alkolås. Transportstyrelsen fått i uppdrag att utreda om det ska bli obligatoriskt med alkolås för vissa fordon- eller användarkategorier. Vi ställer nya krav ställs på myndigheternas upphandling av fordon, både när det gäller miljökrav och trafiksäkerhet, bland annat om alkolås. Och inom kort lägger min kollega Åsa Torstensson fram ett förslag till nytt system för alkolåsvillkorade körkort till rattfyllerister och alkolås före rattfylleri.

Som folkhälsominister har jag bland annat ansvar för alkohol- och narkotikafrågorna. Sedan en tid har vi skapat gemensamt förebyggande arbete för alkohol, narkotika, dopning och tobak - ANDT. Vi har sett att det finns stora fördelar att samordna det förebyggande arbetet för de olika substanserna. I regeringens åtgärdsprogram för ANDT-politiken 2010 har vi valt att fokusera på några få prioriterade områden. Ett av dessa områden är hur alkohol och narkotika påverkar trafiken. I åtgärdsprogrammet lyfter vi fram att det krävs insatser från en mängd aktörer för att nå goda resultat och att en av nycklarna är bättre samverkan och samordning. Det gäller tull, polis, organisationer, skolan med flera.

Många ratt-/drognyktra har allvarliga alkohol eller drogproblem. Det här sätter fokus på samordning mellan polis och socialtjänst. Det krävs en kombination av åtgärder för trafiksäkerhet och det krävs snabba, stödjande och rehabiliterande insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Ett bra exempel är den sk Skellefteåmodellen där man redan vid väggkanten erbjuder snabb hjälp till personer som omhändertags, misstänkta för rattfylleri.

Bland annat erbjuds samtal med socialtjänsten eller beroendevården inom 24 timmar. På så sätt samarbetar polisen, socialtjänsten och beroendevården och man kan snabbt få igång rehabilitering. En nationell samordningsgrupp startas för det här arbetet nu i vår som Rikspolisstyrelsen ska leda. Vi tror att det kan behövas upp till två år för att få allt på plats så att så att Skellefteåmodellen kan fungera i hela landet. Bland annat har Rikspolisstyrelsen lämnat ett förslag om tillägg i Polislagen om obligatorisk rapportskyldighet till socialtjänsten vid rattfylleri. Då kan fler erbjudas samtal och behandling.

Narkotika i kroppen är vanligare än vi tror. Rättsmedicinalverket har påtalat att det är förhållandevis vanligt att de påträffar olika droger när de undersöker trafikdödade förare. Utbudet av narkotika har ökat och vi ser en ungdomsgeneration som också använder nätet för att skaffa droger. Studierna inom det här Europeiska Druid-projektet som jag berättade om, visar att påverkan av medicin och narkotika är nästan lika vanligt som alkoholpåverkan. Men det är svårare att åtgärda för polisen.

Att stoppa någon och ta utandningsprov kräver ingen misstanke från polisens sida men när det gäller narkotika krävs misstanke om påverkan och blodprov. Dessutom finns det inte fastställda gränser för olika substanser. Sedan några år finns det dock ny kunskap och erfarenheter från andra länder och därför behöver vi öka kunskaperna också här i Sverige, inte minst när det gäller metoder för att upptäcka drogpåverkan. En metod som används i vissa länder är till exempel slumpvisa salivtester vid vägkanten.

Jag ska börja avslut men låt mig ändå säga något om nollvisionen. Nollvisionen är bilden av en framtid där människor inte dödas eller skadas allvarligt i vägtrafiken. Nollvisionen är också grunden för trafiksäkerhetsarbetet i Sverige. Men den är också ett etiskt förhållningssätt och en strategi för att forma ett säkert vägtransportsystem.

Trafiksäkerhetsarbetet i Nollvisionens anda innebär att vägar, gator och fordon i högre grad ska anpassas till människans förutsättningar. Sedan Nollvisionen etablerats har antalet dödade minskat i vägtrafiken. Trafiksäkerhet har prioriterats ekonomiskt av staten och det enskilda ansvarstagandet har ökat. Lycka till med ert viktiga arbete att utveckla förebyggande insatser för ökad trafiksäkerhet.

Tack för ordet.